

Petra Horvat
Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec
petra.horvat6@gmail.com

ISSN 1845-2434
[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Umijeće pripovijedanja i njegova primjena u knjižničnim programima

Art of Storytelling and its Usage in Library Programs

Stručni rad / Professional paper

Primljen / Received: 15. 10. 2025.

Prihvaćen / Accepted: 20. 11. 2025.

Sažetak: Pripovijedanje postoji od pojave čovječanstva. Mijenjalo se od sredstva za prijenos informacija koje su značile preživljavanje plemena do umijeća koje zahtijeva detaljnu pripremu i konstantno usavršavanje. Neovisno o vremenu i formi, pripovijedanje je uvijek bilo sredstvo prijenosa i širenja znanja, iskustva i priča široj publici koja od njega može imati neki oblik koristi, bilo da je samo zabavi ili (i) educira i informira, ali i utješi ili upozori. Tu je funkciju pripovijedanje zadržalo do danas. Neovisno o napretku tehnologije i hiperprodukciji informacija, uvijek postoji publika za dobru priču. Rad donosi pregled značajki pripovijedanja i njegovih elemenata s fokusom na pripovijedanje kao usmenu izvedbu te prikazuje nekoliko primjera pripovjedačkih knjižničnih programa predstavljenih kroz primjere programa Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec.

Ključne riječi: knjižnica, knjižnični programi, pripovjedač, pripovijedanje, umijeće pripovijedanja

Abstract: Storytelling exists since the emergence of humanity and has evolved from a means of transmitting information crucial to the survival of a tribe into an artform that requires detailed preparation and continuous improvement. Regardless of time and form,

storytelling has always been a means of transmitting and spreading knowledge, experience and stories to a wider audience that can benefit from it in some way, whether for entertainment or (and) education, information, but comfort or warning as well. Storytelling has retained this function to this day and regardless of the progress of technology and the hyperproduction of information, there is always an audience for a good story. The paper provides an overview of storytelling, its characteristics and elements, focusing on storytelling as an oral performance. It also offers several suggestions for storytelling library programs, presented through examples of the „Nikola Zrinski“ Čakovec Library programs.

Keywords: art of storytelling, library, library programs, storyteller, storytelling

1. Uvod

Značajan dio naše povijesti i kulture temelji se na pričama – usmenim, vizualnim te kasnije, pisanim. One prenose informacije, događaje i uspomene. Svaka se priča sastoji od osnovnih elementa: likova, uvoda (početka), zapleta (sredine) i raspleta (kraja), a navedeni elementi, uključeni u bilo koju vrstu sadržaja, stvorit će priču. Za svaku priču postoji pripovjedač koji je pripovijeda i publika kojoj je ta priča namijenjena. Svaka je priča puna značenja i naše su reakcije odraz vlastitih etičkih načela. Prema Kearneyu (2009: 155) ona nije ograničena samo na um autora, kao ni na čitatelja ili postupke sudionika, već se nalazi u međuprostoru svih navedenih i nikada nema konačan ishod. Upravo zbog toga pripovijedanje predstavlja otvoreni poziv na etičku i poetsku reakciju.

Počeci pripovijedanja sežu u vrijeme okupljanja plemena oko vatre, odnosno, kako navodi Grdešić (2015: 11, prema Barthesu, 1992: 47) sa samom poviješću čovječanstva počinje i pripovijedanje; nema naroda bez pripovjednog teksta. U vrijeme okupljanja plemena oko vatre ta je aktivnost imala važno društveno značenje i predstavljala je „originalan društveni medij“ (Vekić, 2018: 422 prema Wiessner, 2014: 14032). Svi prisutni članovi plemena tom su prigodom razmjenjivali informacije o aktualnim događanjima, a oni najstariji i najiskusniji pripovijedali su priče koje su sadržavale informacije i savjete važne za preživljavanje (tehnike lova, odnosi u plemenu i sl.). Od tih prvih praktičnih priča, koje su precima omogućile surađivanje i preživljavanje, pripovijedanje se razvijalo i postajalo kompleksnije. Prvi pokušaj formulacije modela za pripovijedanje (u zapadnoj filozofiji) postavio je Aristotel svojim djelom *O pjesničkom umijeću*, prema kojem su dramatsko oponašanje i ljudsko djelovanje u koje unosimo zaplet temeljne sastavnice umijeća pripovijedanja (Velički, 2024: 15–16). Njegov se model temelji na pet ključnih elemenata (zaplet, stvaranje, oslobađanje, mudrost i etika) koji zajedno tvore pripovjedni materijal.

Pripovijedanje je daljnjim razvojem postalo kompleksno umijeće koje zahtijeva pažljiv odabir priče, njezinu pripremu, kao i pripremu pripovjedača. Iako se pripovijedanje našlo pred svojevrsnim izazovom razvojem digitalnih tehnologija i općenito brzinom protoka

(digitalnih) informacija, Kearney (2009: 128), irski filozof i teoretičar književnosti navodi da, iako stare mnemotehničke, epistolarne i tiskane načine izražavanja u današnjem društvu počinju zamjenjivati napredne telekomunikacije i digitalni protok informacija, tu *cyber* kulturu ne treba smatrati prijetnjom pripovijedanju, već katalizatorom novih interaktivnih i nelinearnih mogućnosti pripovijedanja. Pripovijedanje će se sigurno mijenjati pod utjecajem nove tehnologije, no nikad neće prestati jer će uvijek biti onih koji će se „s užitkom prepustiti transu koji priča izaziva i dopustiti da ih kroz nju vodi majstorski pripovjedač“ (Kearney, 2009: 130 prema Vogleru, 1998).

Upotreba pripovijedanja i njegovih načela prisutna je u mnogim područjima: prodaji, marketingu, obrazovanju, zabavi, zdravstvu i sl. Moguće ga je koristiti na razne načine, u raznim prilikama i za različite strukture publike. U nastavku rada bit će predstavljeno pripovijedanje, područja njegove primjene, osnovni elementi pripovijedanja kao usmene izvedbe te primjeri upotrebe te vrste pripovijedanja u knjižničnim programima.

2. Pripovijedanje

Pripovijedanje predstavlja čin prijenosa priče usmenom izvedbom, njezinim zapisivanjem, vizualnim prikazom ili glazbenom izvedbom. Pričama smo izloženi i konzumiramo ih svakodnevno, neovisno o formi njihovog prijenosa. Peregrin (2024: 8) pripovijedanje spominje kao neodvojivo od osnovnog ljudskog osjetila – vida (riječ pripovijest dolazi iz indoeuropskog *weyd* što znači: vidimo, znamo) kojim prikupljamo informacije i znanje iz svijeta oko sebe. Pripovijedanjem je uz informacije i znanje moguće prenijeti vrijednosti i utjecaj, oblikovati i promijeniti ponašanje. Manolescu (2025: 13) navodi kako se tijekom izloženosti dobroj priči aktiviraju vizualni, slušni, olfaktorni, senzorni i motorički korteks, dok Lovrić i Jeleč (2021: 18) ističu utjecaj samog čina interpretacije koji dovodi do kognitivnog i misaonog razvoja interpretatora. Neovisno o vrsti pripovijedanja (usmeno, pismeno, vizualno ili glazbeno), svako se temelji na vezi između pripovjedača, priče i publike, a koja se uspostavlja sadržajem priče, interpretacijom, izvedbom pripovjedača, percepcijom i doživljajem publike. Odnos pripovjedača i publike svojevrsan je dijalog jer tijekom izvedbe pripovjedač nudi interpretaciju priče, a publika reagira na njegovu interpretaciju.

Utjecaj koji (dobra) priča ostavlja na publiku razlog je zbog kojeg se pripovijedanje koristi u toliko mnogo područja – od zabave, obrazovanja, prodaje i marketinga do zdravstva. Dobra će priča privući publiku, stvoriti emocionalnu vezu s tom publikom i prenijeti joj željenu poruku na personaliziran i autentičan način. Stamat i Merzlikina (2025: 114) ističu kako u marketingu i prodaji predstavlja karakteristike koje će stvoriti povjerenje i lojalnost potrošača, što pripovijedanje čini snažnim alatom za predstavljanje proizvoda jer je pozornost potrošača fragmentirana, a konkurencija intenzivna. Robne marke tako kroz priče postaju pamtljivije jer kroz detalje priče potrošači lakše zapamte i samu robnu marku. U

oglašavanju se stoga od tradicionalnih načina koji gube utjecaj okreće prema integriranju pripovijedanja s ciljem boljeg povezivanja robne marke s ciljanim potrošačima.

Zabavna industrija koristi se također pripovijedanjem priča i povezivanjem s publikom, neovisno o tome govorimo li o filmskoj ili glazbenoj industriji. Kod ciljane se publike nastoji potaknuti osobna reakcija na priču (npr. pjesmu), što će stvoriti svojevrsnu vezu s pričom, a time i interes za kupovinu glazbenog albuma određenog izvođača, odlazak na koncert i sl.

Priče i pripovijedanje mogu imati i terapeutsku namjenu. Pripovijedanje se u zdravstvu koristi u kontekstu narativne terapije gdje se kroz pripovijedanje priča pacijentima nastoji pružiti utjeha i svojevrsna podrška u teškom životnom razdoblju. Kako se radi o osjetljivoj, emocionalno ranjivoj skupini, priče trebaju biti pažljivo (tematski) odabrane, a pripovjedač sposoban procijeniti granice do kojih može ići kako bi iskustvo slušanja priče za pacijente bilo ugodno i iscjeljujuće. Koić (2008) spominje terapiju bajkama i pričama koju je osmislila i razvila klinička hipnoterapeutkinja dr. sc. Courtney Johnson, a koja ujedinjuje kliničke vrijednosti hipnoze i aspekte pripovijedanja. Tijekom terapije životna su iskustva prikazana kroz priču koja mora imati uvjerljivi sretan kraj. Ova se vrsta terapije koristi za postizanje smirenosti, povećanje pozitivnog razmišljanja i sposobnosti rješavanja konflikata povezanih s prošlošću.

Pripovijedanje predstavlja odličan alat u obrazovanju, neovisno o tome govorimo li o obrazovanju djece vrtićke dobi, školske djece ili studenata i odraslih. Uz pripovijedanje dolazi do razvoja vokabulara, mašte, koncentracije, verbalnih sposobnosti, ali i emotivnog te socijalnog razvoja. Djeca od najranije dobi uz priče savladavanju predčitačke vještine koje su preduvjet uspješnog usvajanja čitateljskih vještina. Biti (1981: 168) spominje kako dijete slušanjem priča razvija i potražnju za pripovjedačkim materijalom, odnosno dolazi do evolucije njegove potražnje slijedom koje ono postepeno odbacuje jednostavne radnje u priči i zahtijeva njeno raščlanjivanje. Također, stavljena u ulogu pripovjedača djeca vježbaju izražavanje kroz izmišljene priče, ali i često progovaraju o vlastitim osjećajima (Bukvić Pažin i Ott Franolić, 2023: 187). U obrazovanju školske djece, studenata i odraslih pomoću priče lakše ih je zainteresirati, zadržati koncentraciju i potaknuti na sudjelovanje. Uz likove priče oni istražuju, usvajaju nove informacije, prolaze s njima kroz promjene, uspone i padove, a sve to kao rezultat daje lakše i bolje usvajanje gradiva, ali i razvoj kritičkog te logičkog mišljenja. Razumeyko i Anischenko (2025: 107) ističu kako korištenje pripovijedanja u obrazovanju doprinosi i sistematizaciji interdisciplinarnog znanja.

3. Proces pripreme za pripovijedanje kao usmenu izvedbu

Kada je riječ o pripovijedanju kao usmenoj izvedbi, ono predstavlja umjetnost/umijeće pripovijedanja priča iz usmenih, tiskanih ili snimljenih izvora, a koje pripovjedač izvodi uživo pred publikom pripovijedanjem, recitiranjem ili pjevanjem, uz mogućnost upotrebe

rekvizita. Pripovijedanje priče od strane iskusnog pripovjedača može odavati dojam jednostavnosti i lakoće savladavanja tog umijeća, no takva se izvedba temelji na detaljnoj pripremi kako materijala, tako i izvedbe te ni u kom slučaju nije nešto što je moguće pripremiti „u jednom popodnevu“. Snaga pripovijedanja postaje relevantna kada se prema Manolescu (2025: 13) „priča može čuti, vidjeti i osjetiti“, a da bi se to postiglo potrebno je proći proces pripreme za pripovijedanje priče.

Akronim koji može poslužiti kao osnova za pristup procesu pripovijedanja prema Peregrin (2024: 39) jest TIGAR, pri čemu T označava traženje priče u skladu s preferencama i interesima pripovjedača i publike, I karakterizira intenzivan rad na priči, G gradnja priče, A aktivno dijeljenje priče te R razmišljanja o umijeću izvedbe i kako ga poboljšati. Rad na priči i njezina gradnja podrazumijevaju kombiniranje i nerijetko preklapanje priča, što rezultira premodulacijom jezika i značenja, a ta premodulacija pripovijedanje karakterizira činom stvaralaštva (Kovačević, 2001: 114).

3.1. Odabir priče

Prilikom pripreme za pripovijedanje prvi je korak odabir priče. Priča treba biti odabrana tako da odgovara pripovjedaču i ciljanoj publici, što znači da je moguće poistovjetiti se s likom/ likovima te na taj način biti uključen u priču. Zadatak pripovjedača kao interpretatora neke priče prema Lovriću i Jeleč (2021: 16) jest djelo sagledati u cjelini, umjesto kao skup elemenata te otkriti svojevrsnu tajnu koju nosi. Tim će pristupom bolje vrednovati umjetničku vrijednost i estetsku bit djela što će utjecati na kvalitetu interpretacije. Svaka priča ima likove koji mogu osvojiti publiku. Stoga će adekvatnim odabirom priče pripovjedač privući pažnju publike te je istovremeno zabaviti i educirati, a sve s ciljem stvaranja uvjerljivih i bogatih iskustava (Manolescu, 2025: 11). Odabir prave priče odrazit će se na pripovjedačevu izvedbu, a publika će procijeniti izvedbu (uz sam sadržaj pripovijedane priče). Peregrin (2024: 42) navodi kako pripovjedač mora znati zašto je odabrao određenu priču te treba znati objasniti i obraniti izbor priče.

Svaku priču karakterizira nastojanje uvjeravanja u razne procjene karaktera sudionika i njihovih postupaka, a retoričke i moralne situacije utječu na sudionikov doživljaj priče (Kearney, 2009: 155). Stoga prilikom odabira priče publika mora biti uzeta u obzir. Doživljaj priče svatko temelji na vlastitim etičkim pretpostavkama pa će istu priču svaki slušatelj drugačije doživjeti. Priča treba biti prilagođena uzrastu (npr. ako publiku čine djeca), tematski prilagođena (npr. u narativnoj terapiji odabire se priča koja pacijentima može pružiti utjehu i svojevrsnu podršku) i prilagođena vremenskom opsegu koji je uglavnom unaprijed definiran (što zbog organizacije, što zbog koncentracije i interesa publike).

Priča koja opsegom odgovara vremenskom terminu koji pripovjedač ima na raspolaganju omogućit će mu prijenos poruke i emocije bez žurbe i pritiska da mora paziti na vrijeme, što

je važnije od pripovijedanja opsežne priče koja je publici predstavljena u žurbi kako bi „stala“ u definirani termin. Kad je riječ o odabiru adekvatne priče za svaku situaciju Vekić (2018: 422) navodi kako kontekst u kojem se usmenoknjižna forma prenosi definira duljinu njezinog trajanja, čime konteksti i prostori usmenoknjižne komunikacije tako mogu definirati sam pripovjedni repertoar.

3.2. Rad na priči

Intenzivan rad na priči i gradnja priče (iz navedenog akronima TIGAR) dugotrajni su procesi. Radom na priči pripovjedač uočava elemente njezine strukture te definira koje će dijelove prilikom izvedbe naglasiti. Upoznaje glavnu poruku priče te razrađuje materijal s namjerom prenošenja poruke na prikladan i nenametljiv način. Dodavanjem vlastitih detalja priči stvara jedinstveni materijal koji je prilagođen njegovu stilu pripovijedanja, što će pozitivno utjecati na izvedbu te u konačnici na doživljaj publike.

Nakon razrade i pripreme priče slijedi proces pamćenja priče. Pritom se mogu koristiti razne mnemotehnike, kao na primjer pamćenje priče kao niza slika, od kojih svaka slika predstavlja dio radnje i sadrži ključne elemente određenog dijela priče. Slike/cртеže izrađuje sam pripovjedač i to u više navrata. Preporuka je da broj slika ne prelazi dvanaest. Kvaliteta crtačkog umijeća pritom nije važna, već elementi priče koji su sadržani u svakoj slici. Tom aktivnošću pripovjedač pamti radnju i detalje priče kroz slike, što mu olakšava prisjećanje sadržaja tijekom izvedbe. U sljedećem koraku pripreme prisjeća se niza slika i priču pripovijeda naglas pri čemu razrađuje tempo, boju i visinu glasa, upotrebu gesti, prostora oko sebe, ali i upotrebu pauza i tišine za postizanje dramatičnog efekta kako je navedeno u članku *Storytelling – benefits and tips* (Teaching English, n. d.). Na temelju navedenih elemenata, ali i višeznačnosti i slojevitosti priča mogućnosti su interpretacija iste priče brojne. Široki raspon mogućnosti omogućuje stavljanje priče u različite kontekste, ovisno o vremenu u kojem je pripovijedana, kao i komu je pripovijedana. Semantičku vrijednost tekst dobiva interpretacijom, što ga čini ovisnim o interpretatoru jer kada ga interpretator koristi za označavanje vlastitog egzistencijalnog prostora uspostavlja se značenje teksta (Lovrić i Jeleč, 2021: 17 prema Peleš, 1989: 165).

Prilikom pripovijedanja priče moguće je koristiti razne rekvizite kao što su lutke, glazbala ili razni predmeti vezani uz priču koji mogu olakšati izlaganje i prijenos iskustva. Njihova je uloga podržati i istaknuti samu priču, što može olakšati izvedbu pripovjedaču početniku. Kako navode West i Sarosy (2021: 75) lutka tijekom izvedbe preuzme središte pozornosti što umanjuje pritisak na pripovjedača pa on u tom slučaju opuštenije pripovijeda priču. Dobar će lutkar pomoću lutke *nestati*. Jedan od rekvizita koji se može koristiti jest i drvena kutija s vratašcima (butaj) karakteristična za japansku tehniku izvođenja priča – kamišibaj. Za ovu tehniku pripovjedač može sam izraditi slike koje potom izmjenjuje unutar okvira butaja

dok priča odmiče. Tako sam definira elemente na slikama (i u kojoj će tehnici biti izrađene) što mu daje veliku kreativnu slobodu, olakšava pamćenje priče i predstavlja vizualno privlačan rekvizit.

3.3. Pripovijedanje pred publikom

Kovačević (2001: 18) naglašava da je izražavanje pojedinca uvijek u skladu s njim samim pa će njegov jezični iskaz odražavati njegov psiho-socijalni sklop, tj. kompleksnost i specifičnost njega kao ljudske jedinice. Iako je pripovjedač priču tijekom pripreme više puta izgovorio naglas i uvježbao svoju izvedbu, pripovijedanje pred publikom donosi brojne izazove čak i za iskusne pripovjedače. Uvijek su mogući nepoznati vanjski utjecaji na koje se ne može unaprijed pripremiti, stoga je umijeće pripovjedača testirano upravo takvim situacijama koje mogu prekinuti stvorenu atmosferu. Primjer vanjskog utjecaja bila bi zvonjava mobitela u publici, iznenadno otvaranje vrata prostorije u kojoj se nalaze pripovjedač i publika, galama u susjednoj prostoriji/pod prozorom i slično. Svi navedeni primjeri ometala odvlače pozornost publike, ali isto tako prema Vekić (2018: 415) mogu ometi koncentraciju pripovjedača, zbuniti ga i dovesti u situaciju narušavanja umjetničkog i slušateljskog dojma priče te integriteta pripovijedanja. Tako pripovijedanjem u nepovoljnim okolnostima i u onima koje dekoncentriraju pažnju publike sam narativ priče gubi na vrijednosti. Pripovjedač mora biti spreman na mogućnost ometanja izvedbe, no usprkos tome treba znati zadržati fokus na priči i svijetu u koji je publika (s njim) zakoračila. Iskusan pripovjedač paralelno uz izvedbu priče prati publiku, njezine reakcije, koncentraciju i interes te prema procjeni improvizira i mijenja detalje priče, stil izvođenja, glasnoću ili brzinu govora.

4. Pripovijedanje u knjižničnim programima Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec

Pripovijedanje priča u knjižnicama koje su same po sebi riznice priča predstavlja poticajno okruženje za pripovjedača i publiku. Priče pripovijedane među punim policama knjiga, naročito mlađoj publici, mogu biti doživljaj i poticaj za ponovni posjet knjižnici. Pripovijedanje u knjižničnim programima stvara ugodnu atmosferu u kojoj se publika može opustiti, a kada je pojedinac opušten, često je voljan podijeliti i svoju priču.

Knjižnice mogu kroz programe predstaviti korisnicima pripovijedanje na brojne načine – kao pričaonice, radionice, igraonice društvenih igara temeljenih na stvaranju priče igrača (sudionika) i slično. Program može biti namijenjen jednoj dobroj skupini ili više njih, s ciljem međusobne interakcije. Može biti isključivo pripovjednog karaktera, ili pripovijedanje kratke priče može predstavljati samo uvodni/završni dio organizirane kreativne radionice/izložbe. Priče i pripovijedanje vrijedan su alat dostupan svakom knjižničaru tijekom organizacije knjižničnih programa, ali i u svakodnevnom radu s korisnicima.

U nastavku rada bit će predstavljene tri vrste pripovjednih programa koje je moguće organizirati u knjižnicama. Prikazat će se programi koje je organizirala Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec s ciljem poticanja organizacije pripovjednih programa jer, kako navodi Manolescu (2025: 11), priče bude i oblikuju našu kreativnost i maštu.

4.1. Pričaonice za djecu

Važna zadaća pripovijedanja priča djeci jest da ih priča oplemeni (Velički, 2024: 16). Djeca će kao publika bolje reagirati na pripovijedanje priče u odnosu na čitanje jer za vrijeme usmene pripovjedne izvedbe pripovjedač cijelo vrijeme uspostavlja kontakt očima (ne uspostavlja ga samo povremeno kao kod čitanja teksta). Na taj je način pripovjedaču lakše i brže zainteresirati publiku za priču, zadržati koncentraciju te primijetiti reakcije i po potrebi prilagoditi izvedbu. Priče često nude više perspektiva, što kod djece može potaknuti promjene percepcije i stavova, a time i ponašanja. Stoga mogu biti korištene za predstavljanje važnih tema kao što je npr. nasilje među djecom.

Knjižnice često organizirano posjećuju vrtičke skupine i školska djeca, čiji ih odgajatelji i učitelji žele upoznati s prostorom knjižnice, pravilima ponašanja i posudbe, sve kako bi stekla naviku služenja knjigama, naviku čitanja i odlaska u knjižnicu. Nakon obilaska poželjno je da knjižničari dječjih odjela održe kratku pričaonicu kako bi ih zainteresirali i ostvarili pozitivan doživljaj knjižnice kao prostora u kojem se ugodno osjećaju i kojem će se rado vraćati. Naravno, pričaonice je moguće organizirati i neovisno o vrtičkim/školskim skupinama, pri čemu je na raspolaganju više vremena koje se može iskoristiti za raspravu ili radionicu nakon pripovijedane priče. Pripovjedač pritom može biti knjižničar ili tu ulogu mogu dobiti polaznici radionice smišljanjem drukčijih završetaka priče, smišljanjem svojih priča, igranjem pripovjedačkih društvenih igara prilagođenih njihovom uzrastu i sl.

4.1.1. Pričaonica s radionicom prema slikovnici *Uljuđeni vuk* (autora Becky Bloom i Pascala Bieta)

Pričaonica je održana za nekoliko skupina djece različite dobi Dječjeg vrtića Potočnica iz Male Subotice. Prilikom odabira slikovnice i priče za pripovjednu izvedbu pred publikom koju čine vrtićka djeca fokusiralo se na poruke koje priča prenosi, atraktivnost ilustracija slikovnice i njezinu veličinu. Odabrana je slikovnica naslova *Uljuđeni vuk* (autora Becky Bloom i Pascala Bieta). Priča je to o vuku koji je, upoznavši pristojne i uljuđene životinje koje znaju čitati, i sam poželio biti dio njihovog društva te je uz rad i trud naučio (i usavršio) čitanje, postao dio njihovog društva te tako stekao prave prijatelje s kojima je tada putovao svijetom i širio ljubav prema pričama, čitanju i pripovijedanju. Priča donosi jasnu poruku da je kada nešto želimo potrebno uložiti trud i vrijeme te biti uporan i strpljiv. Poruka da svatko ima mogućnost promijeniti svoju narav također je prisutna kroz promjenu naravi vuka. Priča

uz navedene poruke, suptilno daje i pohvalu knjigama i čitanju. Tijekom pripreme za pripovjednu izvedbu, radom na priči i njezinom gradnjom prikazan je razvojni put vuka od nečitača do čitača s fokusom na činjenicu da je postajanje čitačem proces te kako ne treba odustajati kada se na tom putu naiđe na poteškoće. Cilj je bio potaknuti i ohrabriti djecu vrtićkog uzrasta koja su na taj put tek zakoračila usvajanjem predčitačkih vještina. Poruka koja se pričaonicom željela prenijeti jest da su knjige i čitanje izvor užitka, da je u njima moguće uživati samostalno ili u društvu te da je taj užitak moguće i dijeliti s drugima kroz pripovijedanje pročitanih priča.

Atraktivnost ilustracija bila je kriterij odabira jer je slikovnica za vrijeme pričaonice predstavljala pomoćni alat koji priču prati ilustracijama pa je stoga poželjno da one djeci budu privlačne. Veličina slikovnice važna je kako bi publika što jasnije vidjela ilustracije te se tako lakše i dublje fokusirala na priču (slika 1).

Za vrijeme izvedbe pratilo se publiku te je izvedba prilagođavana reakcijama (smijeh prilikom oponašanja glasa likova kao pozitivna reakcija), iznenadnom vanjskom utjecaju – plaču djeteta (više kretnji i mimike od strane pripovjedačice, kako bi zadržala fokus publike) i padu koncentracije (stišavanje glasa do šapata u nekim dijelovima priče kako bi se koncentrirala i čula što se dalje dogodilo u priči) (slika 2). Nakon pripovijedane priče uslijedila je kratka rasprava o radnji i likovima priče s ciljem dobivanja povratne informacije o tome kako su djeca priču doživjela, koji likovi su im se sviđjeli i zašto. Potom je s dvije skupine djece održana radionica tijekom koje su djeca korištenjem kartica s ilustracijama rješavala zabavne zadatke vezane uz priču te tako istovremeno vježbala predčitačke vještine. Na kraju susreta knjižničarka je djeci poklonila straničnike u obliku vuka (izrađene origami tehnikom) s ciljem usvajanja pravilnog rukovanja i označavanja slikovnica i knjiga te kao uspomenu na pričaonicu.

Analizom provedenom nakon održane pripovjedne izvedbe, a sa svrhom njezinog usavršavanja, utvrđeno je da bi izvedbu bilo moguće izvoditi i korištenjem lutke vuka, što bi *životinji* omogućilo prikaz promjena kroz koje lik vuka prolazi. Korištenje lutke tijekom pripovjedne izvedbe zahtijevat će dodatnu edukaciju o lutkarskom umijeću te nabavu/izradu lutke, kao i pripremu izvedbe uz novi rekvizit.

Slika 1. Slikovnica kao alat prilikom pripovijedanja

Slika 2. Publika tijekom pripovjedne izvedbe, sačinjena od vrtičkih skupina Dječjeg vrtića Potočnica iz Male Subotice

4.2. Kamišibaj radionice

Kamišibaj kao vještina prenošenja priče odličan je izbor radionice za mlade jer istovremeno razvija izražavanje, javno izlaganje, kreativnost i međuljudske odnose. Kamišibaj je interaktivna vještina porijeklom iz Japana, a karakterizira ga upotreba butaja (drvene kutije s okvirom i vratašcima, u koju se umeću slike za pripovijedanje priče) i hiošigija (drveni štapići kojima se najavljuje početak priče udaranjem jednog o drugi). Izvedba se sastoji od pripovijedanja priče koju prati izmjena slika unutar okvira butaja. Priča može biti prikazana u 3 do 33 crteža, dok je broj ilustracija na crtežima neograničen, no poželjno je izbjegavati mnoštvo detalja i imati na umu da crteži trebaju biti jasno vidljivi publici koja sjedi na određenoj udaljenosti od butaja (Marković, 2020). Kako kamišibaj zahtijeva interakciju govora i slike, u izvedbu može biti uključeno više sudionika (2 – 4) koji rasporede dijelove izvedbe (npr. jedna je osoba zadužena za izmjenu slika, druga pripovijeda priču, ili, ako je priča duža i koristi se veći broj slika, tri se osobe izmjenjuju u pripovijedanju, a jedna ih prati

izmjenom slika u okviru butaja). Suradnjom i radom na elementima kamišibaja (definiranje ključnih elemenata priče, definiranje slika priče, izrada slika, razrada usmenog predstavljanja priče, izlaganje) sudionici kroz razgovor, dogovor, kompromis i toleranciju stvaraju zajednički projekt. Slike izrađene za izlaganje putem kamišibaja vizualno su privlačan materijal za izložbu koja može ostale korisnike zainteresirati za vještinu kamišibaja, kao i za priču predstavljenu kroz slike.

4.2.1. Kamišibaj u multikulturalnoj zajednici

Izložba, radionica s pripovjednom izvedbom i pričaonica održane u Knjižnici „Nikola Zrinski” Čakovec obuhvaćene pod nazivom *Kamišibaj u multikulturalnoj zajednici* imale su za cilj popularizirati pripovijedanje te potaknuti djecu, knjižničare, učitelje i odgojitelje na usmeno izlaganje priča. Održane na temelju projekta s temom pripovijedanja u kamišibaj tehnici kojeg je osmislila školska knjižničarka OŠ Vladimira Nazora iz Pribislavca, rezultat su suradnje Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec i školskih knjižnica četiriju osnovnih škola Međimurske županije: OŠ Vladimira Nazora Pribislavec, OŠ Orehovica, OŠ dr. Ivana Novaka Macinec i OŠ Kuršanec (Kraljić, 2025).

Izložba postavljena u auli Dječjeg odjela Knjižnice sastojala se od radova učenika navedenih škola koji su izradili kamišibaje međimurskih legendi, poučnih i bajkovitih priča. Radionicu s pripovjednom izvedbom prema priči *Ti nisi kao mi* (autorice Nine Vađić) vodile su školske knjižničarke učenicima četvrtog razreda I. OŠ Čakovec, koji su potom dobili priliku osmisliti završetak priče i ispriповijedati ga kamišibaj tehnikom (slika 3). Sljedeća pričaonica sastojala se od pripovjednih izvedbi učenika priključenih osnovnih škola koje su kamišibaj tehnikom učenicima trećeg i četvrtog razreda III. OŠ Čakovec pripovijedale četiri priče i legende: *Legenda o Fijolini*, *Legenda o pozaju*, *Legenda o plavcu* i *Oprostite, jeste li vi vještica?* (Knjižnica „Nikola Zrinski” Čakovec, 2024a) (slika 4).

Slika 3. Učenici izrađuju završetke priče *Ti nisi kao mi*

Slika 4. Pripovjedna izvedba učenica

Ovaj je projekt predstavio pripovijedanje i kamišibaj iz više perspektiva te omogućio sudjelovanje velikom broju učenika. Mogli su se kreativno izražavati, stekli su pripovjedno iskustvo, usavršili javni nastup te su kroz nezaobilaznu suradnju razvili socijalne vještine. Dodatni značaj ovog projekta jest i suradnja među priključenim školama, njihovim školskim knjižnicama i knjižničarkama koje su učenike pripremale za pripovjedne izvedbe.

4.3. Pričaonice za mlade i odrasle korisnike

Pričaonice za mlade i odrasle korisnike mogu biti organizirane za svaku skupinu korisnika zasebno ili zajedno, ako je tema takva da će privući interes objiju skupina. Kroz pripovijedanu priču (ili više njih) publici je moguće približiti neku temu, ili, korisnike je moguće temom pričaonice potaknuti na dijeljenje njihove priče s drugima. Pripovijedanje odrasloj publici karakteriziraju brojni razlozi, čak i, kako spominje Koić (2008) u kontekstu liječenja veterana oboljelih od PTSP-a. U tom je slučaju potreban nadzor medicinske struke. Prilikom organizacije pričaonice mogućnosti su razne: 1) pripovjedač je profesionalni pripovjedač, 2) pripovjedač je knjižničar, 3) pripovjedači su korisnici. Korisnici kao pripovjedači često u izvedbu spontano unose elemente vlastita života, uspomene i iskustva (što i jesu elementi dobrog pripovjednog materijala), što kao pozitivni popratni efekt ima interakciju i razmjenu životnih priča s publikom nakon same izvedbe.

4.3.1. Radionica *Kaj znači sedeti na visokomu stolcu?* i pričaonica *Moj visoki stolec*

Radionica *Kaj znači sedeti na visokomu stolcu?* održana u prostoru Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec okupila je učenike Gimnazije Josipa Slavenskog iz Čakovca koji su poslušali priču naslova *Visoki stolec* poznate međimurske lončarice Đurđice Horvat. Metaforička priča govori o iskustvu ulaska gospođe Horvat u svijet lončarstva. Motivirani odslušanom pričom zapisali su svoje priče o tome što za njih znači *sjediti na visokomu stolcu*. Oni koji su bili

voljni podijeliti svoje priče sa širom publikom pripovijedali su ih na pričaonici *Moj visoki stolec* koja je bila otvorena za sve zainteresirane građane (Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec, 2024b). Spomenuta dva programa okupila su različite generacije korisnika koji su na radionici razvijali vještinu pripovijedanja kroz odabir i razradu priče te javnu izvedbu pred publikom. Također, programi su kroz pripovijedanje potakli sudionike na dijeljenje osobnih priča i životnih iskustava.

5. Zaključak

Pripovijedanje je staro koliko i čovječanstvo. Od prvotne uloge prijenosa informacija nastavilo se razvijati, postajalo je kompleksije pa se danas s razlogom o pripovijedanju govori kao o umijeću. Pripreme za pripovijedanje, neovisno o tome radi li se o usmenom, pisanom, vizualnom ili glazbenom obliku, zahtijevaju detaljan rad na priči i izvedbi. Kada govorimo o pripovijedanju kao usmenoj izvedbi, nakon procesa odabira i razrade priče slijede pamćenje priče i sama izvedba pred publikom. Publika predstavlja važan element cijelog procesa pripreme pripovjedne izvedbe i nužno ju je uzeti u obzir prilikom odabira priče i načina izvedbe, a sve kako bi pripovjedač s njom uspostavio dobar kontakt koji će mu omogućiti prijenos poruke priče. Upravo ta povezanost priče, pripovjedača i publike predstavlja temelj dobre pripovjedne izvedbe.

Knjižnice predstavljaju poticajno okruženje za pripovjedne izvedbe. Interijerom i atmosferom mogu podržati bilo koju priču pripovijedanu među policama. Za organizaciju knjižničnih pripovjednih programa nije potrebno mnogo, a u njima mogu uživati sve generacije korisnika. Upravo ova vrsta programa može okupiti različite generacije, potaknuti na razmjenu iskustava i priča te na stvaranje nekih novih.

Ovim je radom predstavljeno pripovijedanje kao vrijedan alat brojnih društvenih i kulturnih djelovanja te se kroz primjere nastojalo potaknuti na njegovu upotrebu implementacijom u postojeće knjižnične programe, ali i u programe ostalih društvenih i kulturnih ustanova. Njegova implementacija ne zahtijeva dodatna ulaganja, već vrijeme, trud, rad na izvedbi i usavršavanje pripovjednog umijeća. Ljepota pripovijedanja između ostalog jest i u njegovoj otvorenosti prema svima neovisno o dobi, spolu, socijalnom ili ekonomskom statusu. Velika većina ljudi na pripovijedanje pozitivno reagira, što mu omogućava utjecanje na one koji su mu izloženi i poticanje na pozitivne promjene.

Literatura

1. Barthes, R. (1992) Uvod u strukturalnu analizu pripovjednih tekstova. U: Biti, V. (ur.). *Suvremena teorija pripovijedanja*. Zagreb: Globus. Str. 47–78.
2. Biti, V. (1981) *Bajka i predaja, povijest i pripovijedanje*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.

3. Bukvić Pažin, A. i Ott Franolić, M. (2023) *Velika važnost malih priča: zašto i kako čitati djeci*. Zagreb: Ljevak.
4. Grdešić, M. (2015) *Uvod u naratologiju*. Zagreb: Leykam international.
5. Kearney, R. (2009) *O pričama*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
6. Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec (2024a) „Kamišibaj u multikulturalnoj zajednici: izložba, pričaonica s radionicom i pripovjedni nastup“, 5.11. Dostupno na: <https://kcc.hr/kamisibaj-u-multikulturalnoj-zajednici-izlozba-pricaonica-s-radionicom-i-pripovjedni-nastup/> [10.11.2025.]
7. Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec (2024b) „Storytelling radionica Kaj znači sedeti na visokomu stolcu?“, 14.10. Dostupno na: <https://kcc.hr/storytelling-radionica-kaj-znaci-sedeti-na-visokomu-stolcu/> [10.11.2025.]
8. Koić, E. (2008) Bajkama i pričama do stvarnosti. *Hrvatski časopis za javno zdravstvo*, 4 (16). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/430401> [11.08.2025.]
9. Kovačević, M. (2001) *Pripovijedanje i stvaralaštvo*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
10. Kraljić, D. (2025) Kamišibaj u multikulturalnoj zajednici: projekt knjižničara Međimurske županije. *HKD Novosti*, 89. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/hkdn/article/view/1456> [10.11.2025.]
11. Lovrić, G. i Jeleč, M. (2021) *Uvod u interpretaciju proze*. Zagreb: Leykam international.
12. Manolescu, D. (2025) The Power of Storytelling. *Journal of Critical Studies in Language and Literature*, 6(4), str. 11–18. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/392115690_The_Power_of_Storytelling [20.08.2025.]
13. Marković, M. (2020) „Kamišibaj – pripovijedanje uz slike“, *Školski portal*, 29. 3. Dostupno na: <https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/ucitelji-stvaraju/kamisibaj-pripovijedanje-uz-slike/> [08.11.2025.]
14. Peleš, G. (1989) *Priča i značenje*. Zagreb: Naprijed.
15. Peregrin, S. (2024) *Umijeće pripovijedanja: vodič za pričanje priča*. Zagreb: Školska knjiga.
16. Razumeyko, N. i Anischenko, V. (2025) Storytelling as an innovative method in modern education. *Scientific Herald of Sivershchyna. Series: Education. Social and Behavioural Sciences*, 2025(1), str. 107–120. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/390895907_STORYTELLING_AS_AN_INNOVATIVE_METHOD_IN_MODERN_EDUCATION [16.09.2025.]
17. Stamat, V. i Merzlikina, M. (2025) Storytelling as an innovative marketing tool. *Economic scope*, 200, str. 112–118. Dostupno na: <http://economicspace.pgasa.dp.ua/article/view/328416> [02.09.2025.]
18. *Teaching English* (n. d.) „Storytelling – benefits and tips“. Dostupno na: <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/managing-resources/articles/storytelling-benefits-and-tips> [20.09.2025.]

19. Vekić, D. (2018) Lokacije usmenoknjiževnog pripovijedanja – pripovijedanje oko vatre, u gostionici i na bdjenju uz pokojnika. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, 16(3), str. 413–434. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/306882> [17.08.2025.]
20. Velički, V. (2024) *Pričanje priča – stvaranje priča: povratak izgubljenom govoru*. Zagreb: Alfa.
21. Vogler, C. (1998) *The writer's journey: mythic structure for writers*. 2. izd. Studio City, CA: Michael Wiese Publications.
22. West, S. R. i Sarosy J. (2021) *Kako pričati priče djeci i svima ostalima*. Zagreb: Stilus.
23. Wiessner, P. W. (2014) Embers of society. Firelight talk among the Ju/'hoansi Bushmen. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 111(39), str. 14027–14035. Dostupno na: <https://doi.org/10.1073/pnas.1404212111> [17.08.2025.]